

RAPORT

ZWALCZANIE SZKODNICTWA LEŚNEGO W 2012 ROKU

*Analiza zwalczania szkodnictwa leśnego za 2012 r. została opracowana na podstawie informacji o ochronie lasu i zwalczania szkodnictwa leśnego sporządzonych **LPIR-7**.*

Ogólna wartość strat wg funkcjonującego podziału na cztery grupy rodzajowe szkodnictwa, tj. w wyniku:

- 1) bezprawnego korzystania z lasu,*
- 2) kłusownictwa,*
- 3) kradzieży albo zniszczenia mienia nadleśnictwa,*
- 4) kradzieży drewna,*

w 2012 roku

wyniosła 7 039,30 tys. zł

**w 56 137 zarejestrowanych przypadkach
szkodnictwa leśnego.**

Wyniki zanotowane w PGL Lasy Państwowe w relacji z poszczególnych grup rodzajowych szkodnictwa i jednostkach LP przedstawia w zasadniczej części opracowania statystyka zwalczania szkodnictwa leśnego.

Szkodnictwo leśne jest zjawiskiem, które jest w polskich lasach znane od kilku wieków i niesie ze sobą znaczne straty w wymiarze rzeczowym, finansowym oraz przyrodniczym. Pomimo, że profil popełnianych szkód w lasach uległ zmianie, to każdego roku PGL Lasy Państwowe odnotowują wielomilionowe straty z tego tytułu.

Analiza zwalczania szkodnictwa leśnego corocznie jest opracowywana na podstawie informacji o ochronie lasu i zwalczania szkodnictwa leśnego LPIR-7 sporządzonych przez nadleśnictwa i regionalne dyrekcje Lasów Państwowych, a na jego podstawie:

- 1) sprawozdanie z postępowania w sprawach o wykroczenia MSW-25,
- 2) sprawozdanie z czynności dochodzeniowych prowadzonych przez Straż Leśną jako oskarżyciela publicznego MS-P2,
- 3) sprawozdanie GUS 51, 52 i 53

według rozdzielnika dla rządowych i centralnych instytucji państwowych.

Tab.1. Szkodnictwo leśne w 2012 r.

	Ilość przypadków	Wartość szkód (tys.)	Masa skradzionego drewna (m ³)	Restytucja (tys.) (windykacja)
Kradzież drewna	6 451	3 906,65	19 715,60	1 324,87
Kłusownictwo	331	1 398,90	x	80,17
Kradzież i znisz. mienia	1 337	1 335,63	x	69,84
Bezprawne korz. z lasu	48 018	398,13	x	43,72
2012	56 137	7 039,30	19 715,60	1 518,59

W **2012 r.** ogólna wartość szkód wg funkcjonującego podziału na cztery grupy rodzajowe szkodnictwa, tj. w wyniku: bezprawnego korzystania z lasu, kłusownictwa, kradzieży albo zniszczenia mienia oraz kradzieży drewna wyniosła **7 039,30** tys. zł.

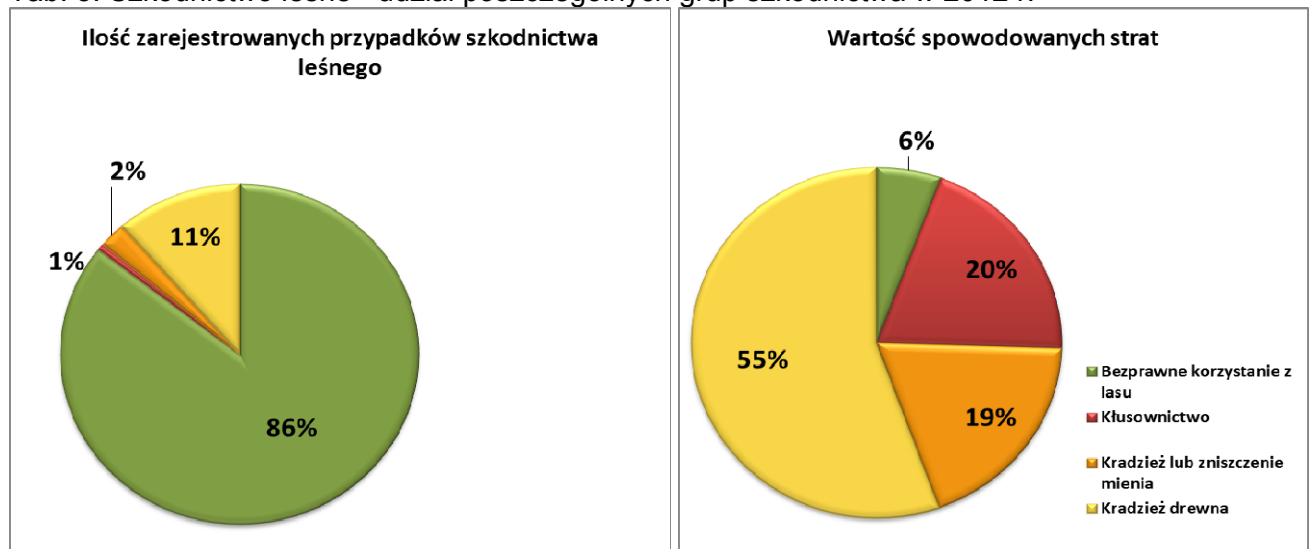
Tab. 2. Porównanie ujawnionych przypadków szkodnictwa leśnego w 2011 oraz 2012 r.

	2011	2012	%
Bezprawne korzyst. z lasu	41 809	48 018	14,9
Kłusownictwo	319	331	3,8
Kradzież lub zniszcz. mienia	1 338	1 337	-0,1
Kradzież drewna	8 870	6 451	-27,3
Razem	52 336	56 137	7,2

W 2012 r. odnotowano ogółem 56 137 przypadków szkodnictwa, w tym 6 451 przypadków kradzieży drewna. W 2011 r. odnotowano 52 336 przypadków szkodnictwa, w tym 8 870 przypadków kradzieży drewna. Pomimo, iż ogółem nastąpił wzrost o 7,2% odnotowanych wszystkich przypadków szkodnictwa, to jednakże w 2012 r. odnotowano 27,3% spadek ilości przypadków kradzieży drewna. Jednocześnie nastąpił wzrost o 14,9% zanotowanych przypadków bezprawnego korzystania z lasy na które składają się głównie wykroczenia.

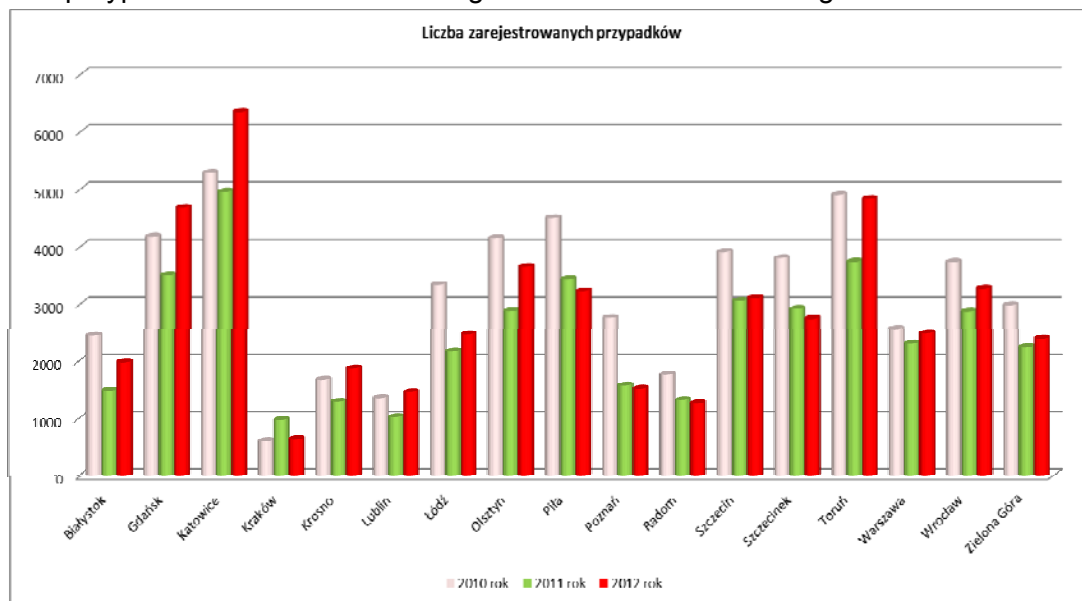
W 2012 r. straty Skarbu Państwa z tytułu szkodnictwa leśnego wyniosły 7 039,30 tys. zł. W poprzednim 2011 r. straty wyniosły 8 141,65 zł przy 52 336 przypadkach, co oznacza, że odnotowany został spadek o 13,5% strat z tego tytułu. W 2010 r. straty wyniosły 5 559 980 zł przy 62 821 przypadkach.

Tab. 3. Szkodnictwo leśne - udział poszczególnych grup szkodnictwa w 2012 r.

W 2012 r. wśród wszystkich przypadków szkodnictwa leśnego ponad 86% zanotowanych zdarzeń stanowią wykroczenia z grupy rodzajowej określanej jako bezprawne korzystanie z lasu. Spowodowały one ogółem 6% strat. W 2012 r. zanotowano 331 przestępstw kłusownictwa, które stanowiły mniej niż 1% przypadków szkodnictwa, a które wygenerowały aż 20% strat. Pomimo, iż w 2012 r. zanotowano 27,3% spadek ilości przypadków kradzieży drewna, to spowodowały one najwięcej, bo ponad 55% wszystkich strat. Ponad 19% strat przyniosły przypadki kradzieży i zniszczenia mienia nadleśnictw - 11% zdarzeń.

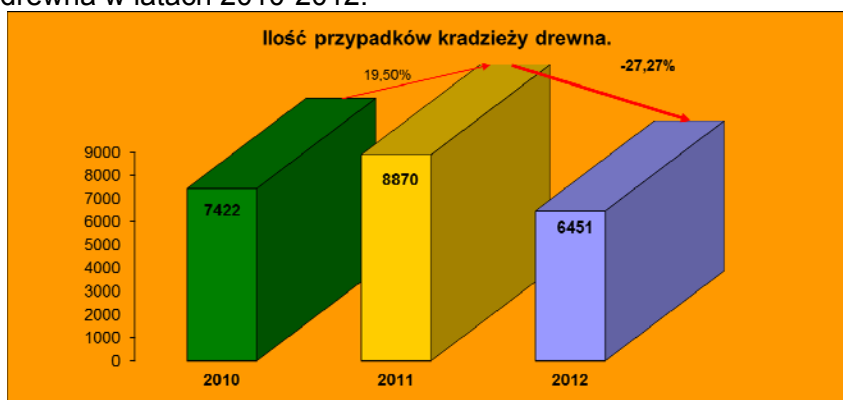
Tab. 4. Ilość przypadków szkodnictwa leśnego w latach 2010-2012 – wg rdLP.

Najwięcej przypadków szkodnictwa leśnego w 2012 r. odnotowano na terenie RDLP w Katowicach, Toruniu i w Gdańsku. Najmniej natomiast na terenie RDLP w Krakowie, Radomiu i w Lublinie. Ogólnie tych zdarzeń notuje się więcej na terenie regionalnych dyrekcji LP o największej ilości nadleśnictw. Trudno bowiem porównywać np. RDLP w Krakowie, składającą się z 15 nadleśnictw z RDLP w Katowicach, w której skład wchodzi 37 nadleśnictw. Należy mieć na uwadze, że w poszczególnych regionach Polski z uwagi na odmienne uwarunkowania, dominują różne rodzaje przejawów szkodnictwa leśnego.

Szkodnictwo leśne polegające na **kradzieży drewna** powoduje corocznie największe straty, jakie ponosi PGL Lasy Państwowe spośród wszystkich grup szkodnictwa leśnego. Prezentowane odnoszą się do zdarzeń odnotowanych w jednostkach organizacyjnych LP ujawnionych przez Służbę Leśną. Jednakże problem ten dotyczy także terenów leśnych innych własności.

Tab. 5. Kradzież drewna w latach 2010-2012.

W 2012 r. odnotowano 6 451 przypadków kradzieży drewna w LP, w wyniku tego skradziono 19 715,60 m³ drewna o wartości 3 906,65 tys. zł. W 2011 r. odnotowano 8 878 przypadków kradzieży 26 939,41 m³ drewna o wartości 5 323,20 tys. zł. Oznacza to spadek w porównaniu z rokiem poprzednim:

- 1) ilości odnotowanych przypadków kradzieży o 27,27 %,
- 2) ilości (masy) skradzionego drewna o 23,42 %,
- 3) strat z tego tytułu o 37,28 %.

W 2010 r. odnotowano 7 422 przypadki kradzieży drewna w ilości 20 628,75 m³ o wartości 3 207,32 tys. zł.

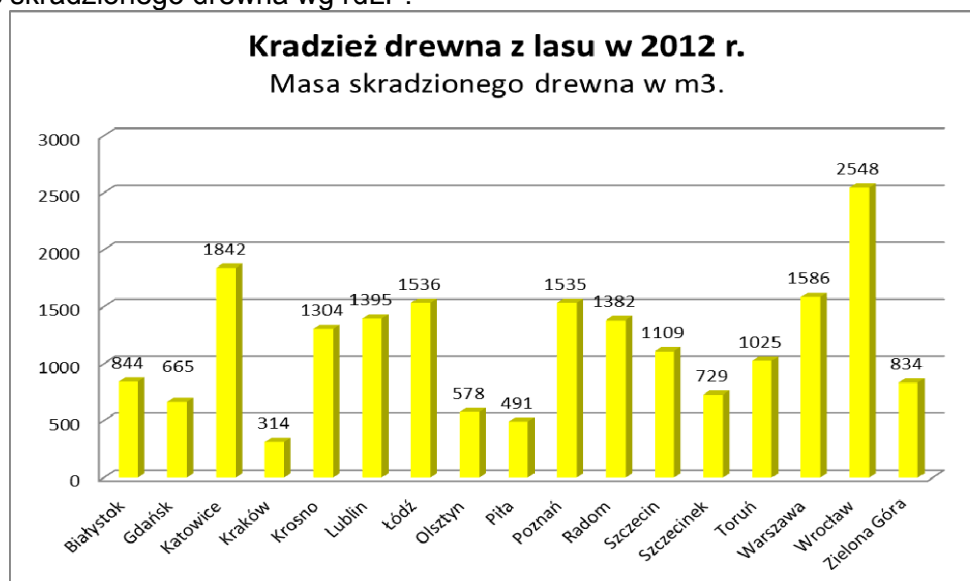
Zanotowana ilość kradzieży drewna w 2012 r. jest najniższa od co najmniej 21 lat. Na spadek kradzieży drewna w 2012 r., który zanotowano na terenie wszystkich rdLP, przyczyniło się coraz powszechniejsze stosowanie monitoringu wizyjnego oraz zastosowanie nowej techniki kryminalistycznej w postaci analizy DNA drewna w postępowaniu dowodowym prowadzonych spraw.

Tab. 6. Ilość przypadków kradzieży drewna wg rdLP.

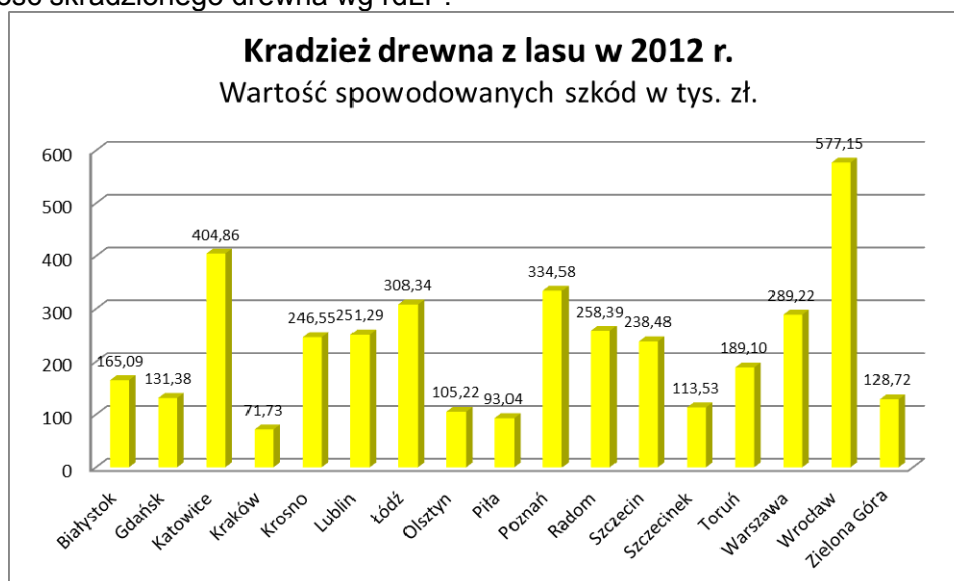
W 2012 r. najwięcej przypadków kradzieży drewna odnotowano na terenie RDLP w Radomiu, Katowicach, Lublinie i we Wrocławiu. Najmniej natomiast na terenie nadleśnictw podległych RDLP w Krakowie, Pile, Olsztynie i Gdańsku.

Tab. 7. Ilość skradzionego drewna wg rdLP.

Najwięcej surowca skradziono na terenie RDLP we Wrocławiu, Katowicach i w Warszawie. Najmniej natomiast skradziono drewna na terenie nadleśnictw podległych RDLP w Krakowie i Pile.

Tab. 8. Wartość skradzionego drewna wg rdLP.

Największą wartość zagarniętego drewna odnotowano na terenie RDLP we Wrocławiu, Katowicach i w Poznaniu. Najmniejsze straty finansowe z tytułu kradzieży drewna zanotowano na terenie nadleśnictw podległych RDLP w Krakowie i Pile i w Olsztynie.

We wszystkich odnotowanych w 2012 r. przypadkach kradzieży drewna wszczęto **postępowania przygotowawcze**. Straż Leśna prowadziła 5 884 postępowania, w tym 4 627 dochodzeń. Umorzono ogółem – 2 892 postępowania karne.

W 2012 r. z tytułu ujawnionych wykroczeń strażnicy leśni wniosli do sądu 1 514 wniosków o ukaranie (w 2011 r. było to odpowiednio - 2 588 wniosków o ukaranie; w 2010 r. - 2 398 wniosków).

Na podstawie analizy zdarzeń z terenu regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych za główną przyczynę kradzieży drewna należy uznać:

- relatywnie wysoki poziom bezrobocia i zubożenie lokalne społeczeństwa, w tym także wzrost zorganizowanych kradzieży drewna,
- wzrost zainteresowania drewnem średniowymiarowym z przeznaczeniem do celów opałowych (tzw. drewno kominkowe) oraz surowcem na elementy budowlane oraz surowcem cennym,
- relatywnie łagodne sankcje w orzecznictwie sądów, co powoduje poczucie bezkarności wśród sprawców; wskazać należy na częste przypadki odstępowania od wymierzenia kary z uwagi na znikomą szkodliwość czynu,
- zmniejszenie na przestrzeni ostatnich lat stanu osobowego Straży Leśnej,
- brak ewidencjonowania drewna w punktach przerobu,
- niekontrolowany wyrąb w lasach pozostających pod innym zarządem niż PGL LP,
- niecechowanie drewna pozyskiwanego w lasach prywatnych oraz duże ilości drewna pochodzące z zadrzewień, pasów drogowych itp.

Niepokojącym zjawiskiem jest odnotowywana coraz większa ilość kradzieży przez wyspecjalizowane i zorganizowane grupy przestępcze, które dysponują samochodami ciężarowymi do wywozu, sprzętem do ścinki i zrywki drewna. Poważnym problemem stały się też kradzieże surowca wyrobionego ze stosu lub mygły z przeznaczeniem na cele opałowe. Z jednej strony zjawisko kradzieży jest powodem zubożenia ludności, z drugiej strony, wzrasta ilość kradzieży drewna na zamówienie. Kradzieże ulegają pojedyncze, wcześniej upatrzone i starannie wybrane, szczególnie wartościowe drzewa, ale też masowo wycinane są całe fragmenty lasu bez specjalnego wyboru z jednoczesną dewastacją terenu. Złodziejski proceder polega na zaopatrywaniu małych zakładów drzewnych i stolarni, jak również właścicieli posesji opalanych drewnem. Wyposażenie grup w nowoczesne środki łączności, odpowiedni tabor, sfabrykowaną dokumentację, zaufanych odbiorców itd. powodują określone trudności w zwalczaniu tego procederu. Kradzieże obejmują zarówno nielegalny wyrąb drzew, jak i wywóz drewna zmagazynowanego w stosach. Ilość skradzionego drewna wyrobionego w ubiegłym roku przewyższyła ilość drewna skradzionego z pnia. W najbliższej perspektywie należy liczyć się ze zwiększonym dalszym popytem na drewno. Zainteresowanie wzrasta nie tylko w stosunku do drewna użytkowego, ale także drewna przeznaczonego na cele opałowe.

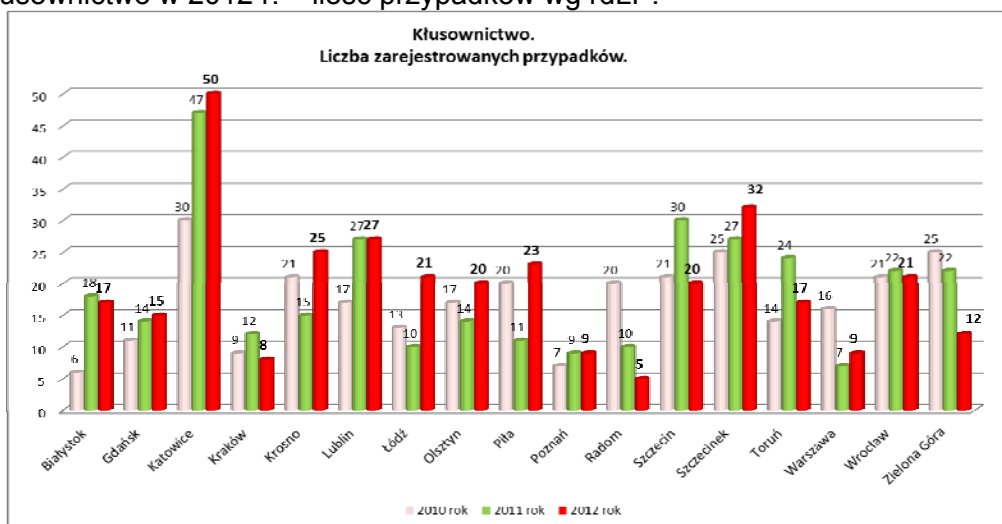
W 2012 r. zanotowano 331 przypadków **kłusownictwa**. Oznacza to wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 3,76 %, gdyż 2011 r. zanotowano 319 przypadków kłusownictwa.

Tab. 9. Kłusownictwo wg ilości przypadków w latach 2010-2012.

W stosunku do 2010 r. był to wzrost o 8,87 %. Wówczas zanotowane zostało 293 przypadki (w 2009 r. - 342 przypadki, natomiast w 2008 r. - 369 przypadków kłusownictwa).

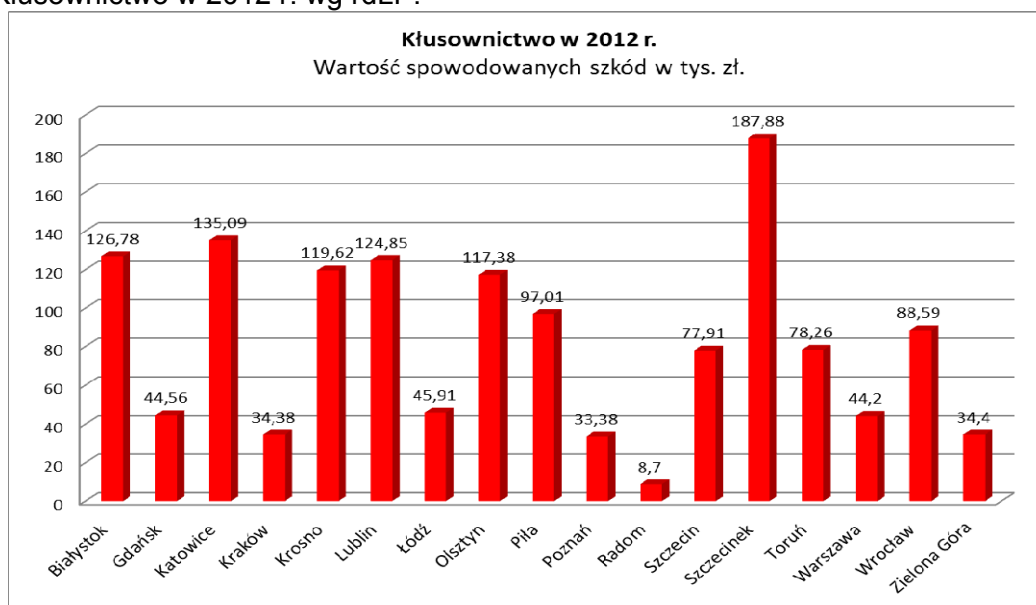
Tab. 10. Kłusownictwo w 2012 r. – ilość przypadków wg rdLP.

W 2012 r. najwięcej przypadków kłusownictwa zanotowano na terenie RDLP w Katowicach, Szczecinku i w Lublinie. Jednostki te od 3-ch lat notują wzrost notowanych zdarzeń z tego zakresu. Najmniej przypadków zanotowano na terenie RDLP w Radomiu, Krakowie oraz w Warszawie i Poznaniu.

Do najczęściej bezprawnie pozyskiwanych gatunków zwierzyny należały odpowiednio jelenie – 128 szt., sarny – 86, dziki – 61, łosie - 12, a także lisy, daniela, zające. Odnotowano także kłusownictwo 101 kg ryb ze stawów hodowlanych należących do Lasów Państwowych na terenie RDLP w Katowicach i w Zielonej Górze. Pracownicy Lasów Państwowych ujawnili w tym okresie kilkadziesiąt tysięcy wnyków. Niepokojący jest wzrost do 142 przypadków kłusownictwa za pomocą broni palnej.

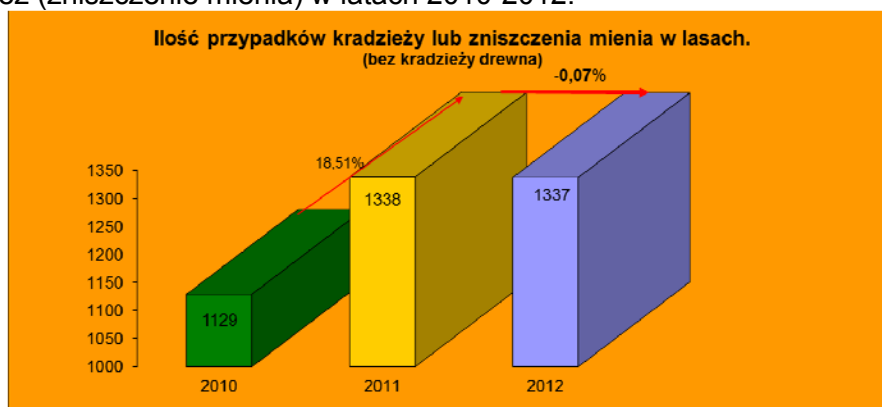
Tab. 11. Kłusownictwo w 2012 r. wg rdLP.

Wartość szkód w 2012 r. wzrosła o 11,07%, a mianowicie z 1 259,4 tys. zł do 1 398,9 tys. zł. Średnia wartość szkody w 2011 r. wyniosła 4 226,27,03 zł. Średnia wartość szkody w 2011 r. wyniosła 3 948,03 zł. W 2010 r. było to 4 177, 47 zł, natomiast w 2009 r. - 4 204,88 zł (w 2008 r. - 3 128,73 zł, w 2007 r. - 2 687,46 zł). Wartość ta sukcesywnie rośnie.

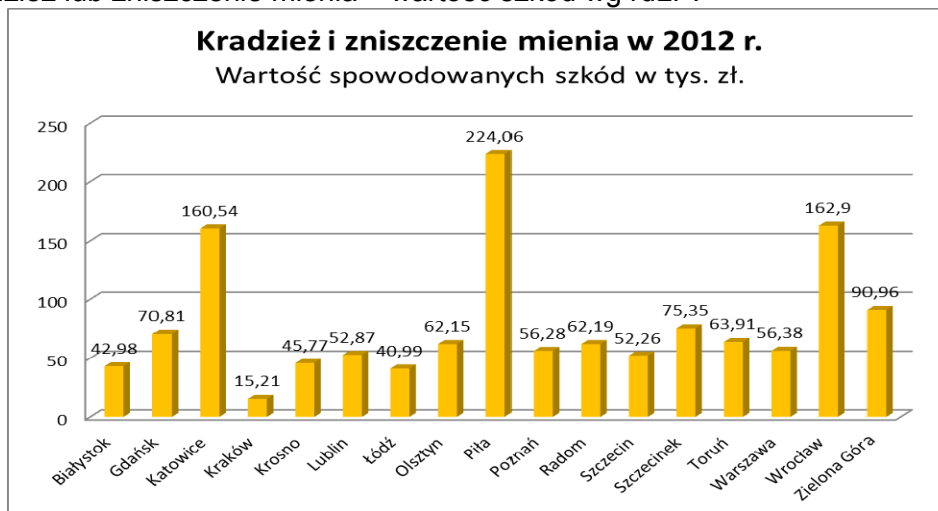
W grupie szkodnictwa, obejmującej **kradzież albo zniszczenie mienia** nadleśnictwa, w 2012 r. odnotowano 1 337 przypadków. Straty wyniosły 1 335 626 zł.

Tab. 12. Kradzież (zniszczenie mienia) w latach 2010-2012.

W 2011 r. odnotowano 1 338 przypadków - więcej o 0,07 %, tj. o 1 przypadek. Straty wyniosły wówczas 1 065 229 zł. Był to wzrost strat o 25,38 % w stosunku do 2010 r., kiedy szkody w mieniu wyniosły 843,75 tys. zł, a ujawniono 1 129 przypadków.

Tab. 13. Kradzież lub zniszczenie mienia – wartość szkód wg rdLP.

Do najczęściej kradzionych składników mienia należały w okresie sprawozdawczym: wyposażenie szkółek i sadzonki z miejsc przechowywania w trakcie prac zalesieniowych (szczególnie gatunków iglastych). Zanotowane ponadto zostały przypadki zniszczenia i kradzieży rogatek (szlabanów), metalowych tablic informacyjnych oraz urządzeń łowieckich. W rejonach o dużym nasileniu ruchu turystycznego problemem są kradzieże i niszczenia wyposażenia parkingów leśnych i miejsc biwakowych (wiaty, ławy, place zabaw dla dzieci oraz inne urządzenia turystyczne). Częstym zjawiskiem są kradzieże elementów z metali kolorowych deszczowni w szkółkach leśnych (rur i zraszaczy) oraz dewastacje niezamieszkałych osad leśnych, połączone z kradzieżą ich wyposażenia. Coraz częściej są notowane kradzieże wyposażenia komputerowego i sprzętu elektronicznego. Groźnym zjawiskiem są podpalenia - na terenie RDLP w Pile doszło do podpalenia leśniczówki.

Szkodnictwo leśne określane jako **bezwprawne korzystanie z lasu** obejmuje takie czyny zabronione jak, wjazd do lasu i parkowanie w miejscach niedozwolonych, porzucanie śmieci, naruszanie przepisów przeciwpożarowych, pozyskiwanie stroiszu, niszczenie runa leśnego, pozyskiwanie kopalin (piasku, żwiru, torfu, bursztynu itd.) i inne czyny kwalifikowane jako wykroczenia. Większość przypadków szkodnictwa z tej grupy to wykroczenia formalne oraz bezskutkowe jak np. wykroczenie polegające na naruszeniu zakazu wjazdu do lasu, parkowanie w miejscu niedozwolonym (art. 161 k.w.), naruszenie

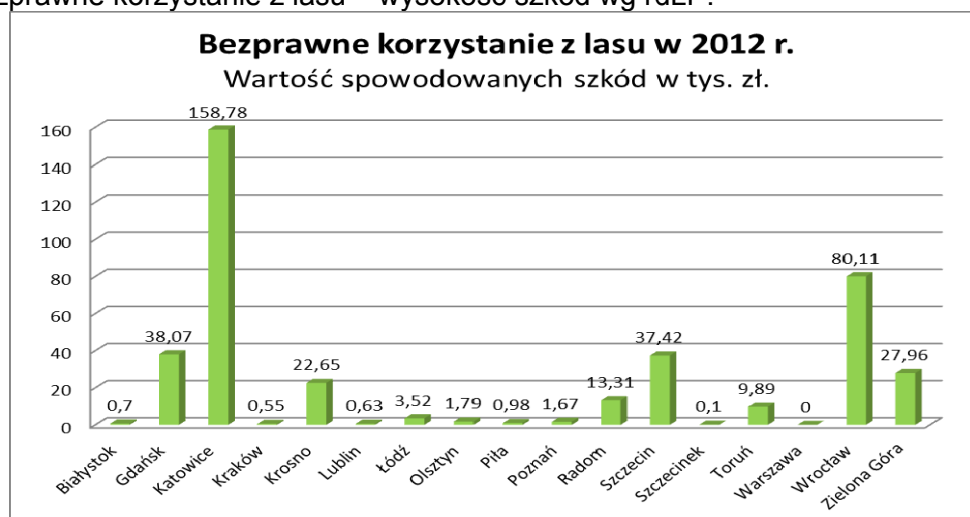
zakazu wstępu do lasu (art. 151 k.w.), naruszenie przepisów przeciwpożarowych (art. 82 k.w.) itp.

Tab. 14. Ilość zanotowanych przypadków bezprawnego korzystania z lasu w latach 2010-2012.

W 2012 r. w wyniku bezprawnego korzystania z lasu zarejestrowano 48 018 przypadków szkodnictwa, a szkody wyniosły 398,13 tys. zł. Wartość szkód była niższa o 19,38 % przy jednoczesnym wzroście ilości odnotowanych zdarzeń o 14,85 % w stosunku do roku poprzedniego. W 2011 r. w wyniku bezprawnego korzystania z lasu zarejestrowano 41 809 przypadków szkodnictwa, a szkody wyniosły 493,85 tys. zł. Wówczas zanotowane szkody były wyższe 36,8% przy spadku ilości odnotowanych zdarzeń o 22,55 % w stosunku do roku poprzedniego. W 2010 r. szkody wyniosły 284,80 tys. zł, a zarejestrowano 53 988 przypadków.

Tab. 15. Bezprawne korzystanie z lasu – wysokość szkód wg rdLP.

Bezprawne korzystanie z lasu przybiera różny zasięg w zakresie ilości przypadków jak i wysokości powodowanych szkód. Uzależnione to jest od szeregu czynników jak i

regionu kraju. Poziom zurbanizowania, zaludnienie i gęstość dróg mają bezpośredni wpływ na poziom zagrożenia procederem bezprawnego korzystania z lasu.

W zakresie **postępowania mandatowego** Służby Leśnej w 2012 roku nastąpił wzrost ilości i kwot z tytułu nałożonych grzywien w drodze mandatu karnego. Nałożono 12 985 grzywien na kwotę 1 375,1 tys. zł. W 2011 r. bowiem nałożono 10 673 grzywien na kwotę 1 197,2 tys. zł. Nakładanie grzywny w drodze mandatu karnego jest stosowane rzadziej, ale w postaci surowszej kary w postaci wyższej grzywny w drodze mandatu karnego, jako sankcji w przypadkach ewidentnego naruszenia prawa, gdy zawodzą środki oddziaływania wychowawczego, jakim jest pouczenie czy ostrzeżenie, których zastosowano 34 063 w 2012 r.

Tab. 16. Postępowanie mandatowe Służby Leśnej i Straży Leśnej w 2012 r.

	Liczba mandatów	W tym kredytowanych	Kwota grzywien ogółem (tys. zł)	Ilość uprawnień	Ilość wniosków skierowanych do sądów	Ilość rozstrzygnięć sądów
Straż Leśna	11 963	11 692	1 278,52	952	796	221
Służba Leśna	1 022	1 011	96,59	6 696	6	0
Ogółem	12 985	12 703	1 375,11	7 648	802	221

Stan osobowy posterunków Straży Leśnej, na dzień 31 grudnia 2012 r. wyniósł 952 strażników leśnych.

Do zdarzeń uznanych za niebezpieczne, jakie odnotowano na terenie regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych trzeba uznać groźby karalne i czynne napaści wobec pracowników LP, podpalenia osad służbowych, uszkodzenia samochodów służbowych, pułapki w postaci dołów, zamaskowanych kolców, bron i rogatek, a także inne zamachy na zdrowie i życie oraz mienie służbowe i prywatne interweniujących, głównie w celu wymuszenia zaniechania czynności służbowych przez pracowników Służby Leśnej. Z zanotowanych 17 zdarzeń wymienić należy napad, pobicie i próbę postrzelenia interweniującego leśniczego na terenie RDLP w Olsztynie oraz zabójstwo leśniczego i jego żony dokonane na tle rabunkowym oraz podpalenia leśniczówki na terenie RDLP w Pile. We wszystkich przypadkach sprawy skierowano do właściwych organów ścigania.

W 2012 r. obok bieżących działań zrealizowane zostały przedsięwzięcia szkoleniowe i 371 działania akcyjne w wymiarze ogólnopolskim np. akcje „Stroisz”, „Choinka”, „Kłusownik”, „Przewoźnik”, „Bezpieczny wypoczynek w lesie”, „Stop zwierzę na drodze” oraz

o wymiarze lokalnym. Działania akcyjne przeprowadzane były we własnym zakresie jak i z udziałem pracowników Służby Leśnej na terenie jednej lub kilku jednostek LP, a także z innymi służbami i organami jak Policja, Straż Graniczna, Straż Ochrony Kolei, Inspekcja Transportu Drogowego, Państwowa Straż Pożarna, straż miejska i gminna, Państwowa Straż Rybacka, Państwowa Straż Łowiecka, straż parków narodowych i innych.

Zrealizowano 35 326 kontroli ładunków przewożonego drewna i kontroli pni na gruntach leśnych. Strażnicy leśni brali udział w 1 721 zajęciach i prelekcjach w ramach działalności edukacyjnej.

W 2012 r. rozszerzona została formuła zastosowanie monitoringu leśnego i analizy drewna metoda DNA do celów procesowych, co miało istotny wpływ na zmniejszenie ilości kradzieży drewna oraz zaśmiecania terenów leśnych. Przeprowadzone działania, oprócz wymiernych wyników w postaci ujawniania sprawców przestępstw i wykroczeń, posiadają duże oddziaływanie prewencyjne.

Główny Inspektor Straży Leśnej organizuje i w zakresie praktycznym nadzoruje współpracę kierowników jednostek organizacyjnych PGL LP z Krajowym Centrum Informacji Kryminalnych.

Nadleśnictwa, regionalne dyrekcje Lasów Państwowych i Generalna Dyrekcja Lasów Państwowych zobowiązane są do wykorzystywania danych z informacji sprawozdawczych do opracowania analizy zwalczania szkodnictwa leśnego i dokonania oceny sytuacji na swoich szczeblach oraz podejmowania na tej podstawie działań lub decyzji zmierzających do stałego podnoszenia efektywności ochrony lasu przed szkodnictwem.

Wyniki w zakresie zwalczania szkodnictwa leśnego stanowią podstawę do doskonalenia działań mających na celu podnoszenie efektywności i usprawnienie organizacyjne funkcjonowania Straży Leśnej.

*Opracował:
Tadeusz Pasternak
Główny Inspektor
Straży Leśnej*